

prejšnjih lastnikov, slednjič ravno ta grb vsekán v kamen nad okni srednjega dela. Taka je vnanjost tega gradu — priprosta, mična a vender nad vse veličastna.

Ozrimo se za hip v njegove notranje prostore. Vže, ko prekoračimo prvi oddelek stopnic, odkrije se nam na desno in levo dolga vrsta sôb in sobán; — nad 120 jih je. Vse se odlikujejo z bogato a priprosto hišno opravo, krasnimi podobami, kipi in drugimi dragocenostmi. Tako n. pr. spalna soba presvitile cesarice, katera je še ravno tako opravljena, kakor jo je rabila slavna dedinja Marija Terezija. Le-tá je bivala najrajše v lepem gradu Gödöllő — zna se, samó kot gost, ker grad ni bil njena svojina. Ko je izumrl rod Grassalkowicsev, kupil ga je dunajski baron Sina in od tega ga je kupila belgijska vlada. Od belgijske vlade je prišel v roke madjarskega naroda, kateri ga je poklonil 1867. leta v znamenje ljubezni in častenja našej presvitlej cesarskeje rodovini.

Ako se končno še ozremo na okolico njegovo, — na senčni gaj, cvetoči vrt, na vabljivo šumeči gozd — uméli bodemo priljubljenost njegovo v presvitlej vladarskeje rodovini, kajti vsako leto mu je čast, vzprejeti visoke goste v svoje prostore — kjer si presvitli vladar odpočije od težavnega vladarskega poslovanja.

Jamja.

Varuj se slabih továrišev.

I.

ine je bil zeló hudoben deček. Oče mu so umrli, ko je bil še malozmožno dete, a mati se ga je bala strahovati in mu prizanašala vse pregreške. To si je Tine dobro zapomnil, ter se ni bal niti matere niti drugih ljudi. Kadar ga je kdo svaril in mu kako nespodobnost očital, brigal se ni Tine prav nič za to, še zasmehával je takega človeka, rogal se mu in ga žalil, kolikor je le znal in mogel. Ni čuda potem, da Tineta niso nikjer marali v hišo; vsak se ga je izogibal in gledal, da ni prišel ž njim v nobeno dotiko.

V učilnici je bil vsak dan zaprt, in sosedje mu so vselej duri pokazali, če je prišel vasovat. Klatil se je vedno po vási, izpodbijal kakega psa, plezal po drevji in razdiral ptičja gnezda, valjal se po žitu in po travi, rezal mlada ovočna drevesca in za vsakim otrokom lučal kamenje. Ni ga bilo dne, da bi ne bil temu ali ónemu kaj žalega storil ali pa po sadovnjakih kake kvare napravil.

Sosedov Tone je pa bil ves drugačen deček. Rad je hodil v učilnico, ondù se pridno učil ter delal starišem in učiteljem veliko veselja. Hodil je lepo in mirno po vási, pozdravljaj ljudi, ki jih je srečaval ter se povsod spodobno vedel. Vsi so ga ljubili in večkrat razposajenim otrokom v posnemo priporočevali.

Hudobni Tine je tudi rad imel sosedovega Toneta, ker mu je večkrat dal kruha ali kaj drugega za njegov prazni želodec. Hlinil se mu je in kazal takó dobrega in prijaznega, da ga Tone ni mogel spoznati ter je šel po večkrat v njegovej družbi do učilnice. Kadar so to Tonetov oče videli, dejali

so: „Tone, varuj se Tineta, ker je hudoben deček; a kdor se z hudobnim pečá, lahko postane sam hudoben. Pazi se, da te ne bodo ljudje črtili, kakor Tineta. „Tone se je po očetovem opominu nekaj dni Tineta izogibal, ali Tine se mu je povsod tako nastavljal, da se ga Tone ni mogel popolnem iznebiti.

Nek jesenski dan, ko ravno Tonetovega očeta ni bilo domá, priklati se Tine k vrtu, v katerem se je Tone igral, ter ga nagovori tako-le: „Tone, pojdi z menoj; ne greva daleč, in veruj mi, da ti ne bode žal.“ — Ker Tone ni hotel takój iti, in se je izgovarjal, da se boji očeta, dobrikal se mu je Tine še bolj in to tako dolgo, da je končno vender le spravil dobrega Toneta s seboj.

Tone pride s svojim hudobnim tovarišem v graščinski vrt. Tu je na visokej brajdi viselo najboljše zrelo grozdje. Tine takój spleza po visokem drogu k višku, ter začne naglo trgati najlepše grozde in je mašiti v nédrije. Tudi Tonetu se začnó sline cediti po sladkem grozdji, ter tudi on skuša splezati na brajdo. — Ali o joj! v tem hipu se zasliši votlemu gromu podobno lajanje strašanskega psa. Oba se hitro spustita v beg. Ker pa Tone poprej še nikoli ni bil v graščinskem vrtu, zato ni mogel najti izhoda in je begal po vrtu sem ter tjà, kakor kaka izgubljena ovca; a Tine je naglo smuknil skozi neko vrzel ter srečno peté odnesel. Vse drugače se je godilo Tonetu. Pes ga dobiti, vrže na tla in z ostrimi zobmi trga obleko z njega. Ako bi ne bil v tem hipu pritekel grajski oskrbnik in psa odgnal, Bog si ga vedi, kako bi se bilo godilo našemu Tonetu.

Ves raztrgan in bled od strahú pové Tone odkritosrčno ves dogodek grajskemu oskrbniku, kateri ga s svarilom, naj se drugič varuje takih slabih tovarišev, izpusti domóv. — Da so ga oče domá ostro posvarili in tudi kaznovali kakor zasluži, tega vam ni treba pripovedovati, ker se to vže samó o sebi umeje. Konec vsega dogodka je bil ta, da je Tone v svojem srci trdno sklenil, nikoli se več družiti z hudobnim Tinetom, naj bi se mu tudi še tako prijaznega delal. Kar je obljubil, to je tudi odslej zvesto spolnoval. Izogibal se je Tineta, kakor strupenega gada — — —

II.

Več let je minulo in oba dečka sta bila odrasla ter postala čvrsta mladeniča. Tone je pridno pomagal očetu pri kmetiji, a Tine je ostal tudi naprej še malopridnež in postopač. Kder koli je bil on zraven, ondù je bil izvestno tudi prepir in pretép. Vsi vaški fantje so se ga izogibali, posebno pa Tone, ker ni mogel nikoli pozabiti ónega osodepolnega dne v graščinskem vrtu.

Bilo je krasno vzpomladno jutro. Tu pa tam si videl pridnega kmeta na polji, kako z živinico in oralom preobrača izpočito zemljo, da bi mu zopet rodila, česar mu je treba v njegovo borno življenje. Tudi Tone in njegov oče sta bila rečeno jutro na polji, ki je ležalo ob glavnej cesti, ter sta lahko videla vsakega, ki je šel ondot mimo. Zdajci se jima zasvetita v solnčnih žarkih dva bajoneta. Vedno bliže in bliže prihaja ta blesk in vže je mogoče razločiti, da dva žandarja ženeta vklenjenega človeka. Ko pridejo bliže, popustita naša orača za nekoliko časa delo, da bi videla to redko prikazen v tem kraju. Ali je res, ali se jim morda le dozdeva takó? Tine stopa ves bled in umazan z vklenjenima rokama pred žandarjema. Kaj je neki storil ta obče znani postopač? — —

To vprašanje jima reši župan iz sosedne vasi, ki je ravno ob tem času tu mimo šel. Priporoča jima tako-le: „Včeraj je bil sejem v bližnjem trgu. Moj sosed Vrban je gnal dvoje prav lepih volov na sejem. Dobro ju je prodal, zato pa tudi vesel do trde noči v krčmi ostal. Nekoliko vinjen poda se čisto sam proti domu. A danes zjutraj, ko se je jelo daniti, našli so ga ob cesti v nekem jarku vsega krvavega ležati. Bil je mrtev. — Denarjev pri njem niso našli. — Treba je bilo vse moči napeti, da bi dobili morileca v pest. Takoj smo imeli Tineta na sumu, katerega so včeraj iz ravno one krčme, v katerej je sosed pil, kake pol ure poprej iztirali zaradi razsajanja in pretepa. Hitro smo poslali po žandarje. Pri zaslišanji se je Tine tako čudno vedel, da ni bilo nobene dvombe več, da bi ne bil on morilec. — Pozneje smo našli v njegovih skornjah 300 gld. v bankovcih.

Žandarji so ga uklenili in zdaj ga ženó k sodišči v mesto, kder ga čaka zaslužena kazen.“

V farnej cerkvi zazvoni sedem, kmalu potem pa zapojó zvonovi žalostno pesen — mrliču.

Oče in Tone se odkrijeta ter pobožno molita. Tone pogleda k nebu, in sôlza se mu zablesti v očéh. Oče se ozró nanj in takój uganejo, kaj čuti njegova duša. Na lieu se mu bere, kako pristréno hvali Boga. Niti oče, niti sin ne moreta izpregovoriti najmanjše besedice.

Še le po dolgem molku se oglasé oče in rekó: „Tone dragi! zapomni si prigovor, ki pravi:

Z hudobnežem se ne jednači,
Podoben je strupenej kači, —
Vse, kar je dobrega popači!“ —

Tone iz gošče.

Naš dedček.

žé zdaj vas vidim v duhu, kako se vam razširijo najpred bistre oči, potem se zdrsne raz ustnice lahen na sméh in nehoté zastane vam vprašanje na jezici: kdo pa je ta?

Vi ga, se vé, niste poznali; dokaj let se je vže nanizalo na nit časa, odkar so ga odnesli štiri črni možjé v mrtvaško spalnico pri cerkvi. Tak je bil naš dedček (ded, stari oče). Le pogledjte ga, kako se dobrovoljno smeje, kako se mu nabirajo vela lica v debele gube, kako se mu bistré motne oči za velikimi naočniki in kako se mu podaja črna čepica na belej glavi. Kaj pa dà, vaših gostih, kodrastih lase in vaše nežne kožice ni imel in vrteti se tudi vže ni mogel kakor vrtalka. Starost za vse to ne mara. Pač pa so bile évrste besede, ki so hitele iz njegovih ust, in kadar je začel pripovedovati, tedaj se je pomladil za deset let in govoril je tako lepo in prijetno, kakor bi sadil „rožice.“ Povedati je znal mnogo — saj je dosti skusil v svojem življenji — in pravil je tako dojetno, da si je pridobil na mah vsa sreca mladih poslušalcev. In če je kdo prav prijetno pripovedoval kako pripovedko, dejali smo mu navadno: govoriš, kakor naš dedček.

Radi smo ga imeli mladi in stari in vsak se je trudil, da mu prinese o njegovem godu kako darilo. Ali naš dedček je bil skrômen in z malim